

Luc Tinh Tân Văn

GIÁ BAN:
Mét năm . . . . . 6 \$ 00
Sáu tháng . . . . . 3 \$ 00
Ba tháng . . . . . 2 \$ 00

GIÁ BAN:
Mét năm . . . . . 6 \$ 00
Sáu tháng . . . . . 3 \$ 00
Ba tháng . . . . . 2 \$ 00

六省新聞
MỖI TUẦN LẺ RA BA LẦN
NGÀY THỨ HAI NGÀY THỨ TƯ VÀ NGÀY THỨ SÁU
Mỗi số bán lẻ . . . . . 0 \$ 04

GIÁ BAN:
Mét năm . . . . . 7 \$ 00
Sáu tháng . . . . . 4 \$ 00
Ba tháng . . . . . 2 \$ 25

On traite à forfait pour les contrats de longue durée. Les prix sont payables d'avance

MỤC-LỤC

1. - Cao đẳng học đường.
2. - Hai chữ Đông-dương phải bỏ.
3. - Châu-tri Tổng-thống Toàn-quyền nói về chữ Đông-Pháp.
4. - Phi-thoàn.
5. - Phong-tục.
6. - Bức thư Saigon.
7. - Cây súng/ôm quàng, ôm xa quàng.
8. - Lâm quan đời nay, cái nết đời xưa.

9. - Thiết nghệ mua bán.
10. - Di học bên Tây.
11. - Đem cái xin thêm lương đồng.
12. - Thương-báo.
13. - Văn-ngôn.
14. - Hướng-truyền.
15. - Đông-Pháp báo tin.
16. - Oan kia theo mãi!

CAO ĐẲNG HỌC ĐƯỜNG

Nhứt cử lưỡng tiện (tiếp theo)

Nói đến sự ích lợi của cái thương-mại học-đường mà quan Tổng-Thống mới định lập tại Hanoi và định ngày 15 Septembre tới đây, khai trường, thì còn biết ngần nào mà kể xiết, vì trong thời đại này, còn ai mà chẳng chịu cho thương-mại là cái nguồn lợi của một nước; nước không thương-mại thì nước nghèo, dân không thương-mại thì dân nghèo; mà bề dân nghèo thì mất thể sanh nhai, nước nghèo mới biết lấy chi làm kế sách. Ấy vậy thương-mại là cái mối đầu của một nước, cho nên binh-chiến còn có khi tàn, chớ thương-chiến chẳng còn nào dười, bởi vậy Langsa có câu cách ngôn như vậy:

Qui tient la mer, tient le commerce, Chim hải đạo, chim trường thương; Qui tient le commerce, tient la richesse, Chim trường thương đặc phủ cường;

Qui tient la richesse, tient le monde, Đắc phú cường, thâu thiên hạ.

Tóm lại, thương-mại chỉ là nguồn lợi, là sự phú hữu, sự phú hữu ấy là cái thể lực vô cùng vô tận, cho nên dân nước nào cũng qui trọng thương-mại, duy có dân cõi Đông-Pháp này, mười năm trước còn coi thương-mại nhẹ tựa lông, đành gánh mặt buồng từ người đời.

Mười năm sau trở lại đây, người Annam dóm thấy dân các nước đua tranh giành giật, mới là mon men chen bước trường trường, nhưng mà ăn năn đã muộn rồi, bước đường đã quá trễ Tranh không lại dân ngoại bang, bị đê ép, mớ đầu đóng đó.

Tức lý, năm ngoài mới đồng một lòng ra tranh trường, sức cũng mạnh đường như sóng như gió, song sau rồi cũng rã cũng rời, có kể đờ lại người Annam không như tám mà quên rằng mình nghề bán buôn còn vụng.

Phải biết thương-mại là một nghề nghiệp lớn lao hơn hết, khó hơn hết chớ chẳng phải như cách của đời mà Annam mua đầu chợ bán cái chợ mà mau mà dễ. Mà đầu chợ

mua đầu chợ bán cái chợ đi nữa cũng cần phải có khiếu bán buôn, phải biết nhâm, biết xem, dân là thiết, đầu là hơn, chi mà đất ế, sao mà lỗ lời, mới là được cho chớ, huống chi mong để bước vào nghề thương-trường kịch liệt mà chưa rõ đặng đầu trời dân hiện thì mới sao? Tục rằng: *Không thầy đố mày làm nên;* bắt luận nghề chi để dân thế này, cũng cần phải học mới thông thạo đặng, chẳng lựa là nghề thương là một nghề đứng đầu trong bá-công bá nghệ mà không học mới biết sao nên. Không học bát toán cũng không rành, chẳng lựa là đều mả nhiệm, chớ máy-móc làm sao hăng thẩu. Bất quả, làm lấy được, làm lấy có cho tự hào như lúc bấy giờ, như lúc tranh trường đó thôi chớ. Tuy vậy mà cũng chẳng phiền, vì có học mới có khôn, có hư sau rồi mới có nên, có thất bại mới biết nhục, biết hận mà lo gầy dựng tương lai cho con cháu.

Nhờ lúc tranh trường thua sút, người Annam mới lĩnh giáo bốn-chôn rèn tập nghề thương-mại rồi: lợi hơn danh, mới để cho người thương đứng đầu và ngờ mắt quan trường ngăn ngăn hoãn hoãn, nhà có sự-sản đều muốn cho con cháu học nghề buôn hơn là y-khoa, Luật-khoa, đầu cho rằng chữ, sĩ ngày xưa qui trọng. Ngặt nỗi không trường, làm ra cái sở vọng của con nhà Annam phải nương theo gió.

Ngày nay, Cao-đẳng học-đường thương-mại lập ra kia; nào những tay trư thế mần thời, hào gia phủ hộ, mong mới cho con cháu được nôi nghiệp trường đờ sớ cho khỏi vào lòn ra củi, hướng lộc nôi trường, cho có thể tranh cán lợi quyền, đờ dân vực nước, mau sắm sanh nan thất cho con cháu nhà đi, gỏi đến trường-mại học-đường ở ăn tập luyện, vì biết cái thương-mại học-đường Hanoi mới lập ra đó là một cái trường-cửu chi kế của con nhà Annam, là một cái mưu giúp cho con nhà Annam, chẳng những sau đủ tài

Hai chữ Đông-Dương phải bỏ

Hai chữ Đông-Dương thuở nay Nhà-nước để xai cho xứ mình, Trung-kỳ, Bắc-kỳ, Cao-mên và Lào; Nay Nhà-nước nghĩ về hai chữ ấy xai bên Tàu bất tiện nó bị trùng xứ làm sao đó, e có ngày mất công, cho Nhà-nước.

Giả như (Indochine) Đông-Dương khách-trú kêu Tong-Yang thì là, khác nhau nhiều quá, mà lại khi bên Nhứt-bồn hoặc có xứ tên Tong-Yang. Bởi vậy kể từ 19 Novembre 1919, là ngày Nhà-nước đã định « Đông-Dương sửa lại Đông-Pháp » như vậy thì khách-trú nói Tong Fa, nghe tương tự đê hiểu hơn.

Bởi vậy nên hai chữ Đông-Dương từ nay về sau bỏ, phải xai hai chữ Đông-Pháp như đã có lời châu-tri của quan Toàn-quyền đã dạy đây.

Châu-tri Tổng-thống Toàn-quyền Nói về chữ Đông-pháp

Tổng-thống Toàn-quyền gởi cho quan Thống-độc Nam-kỳ, và các quan Khâm-sứ Đông-pháp.

Hanoi, le 15 Mai 1920

Các quan,

Ta xin nhắc lại lời nghị ngày 19 Novembre 1919, có Hội-đồng, Chánh-phủ, đã như: định phải dịch lại tiếng Tàu và tiếng Annam hai chữ Đông-dương (Indochine française).

Về sự bất chắc nên dùng hai chữ Đông-dương không đặng là như vậy:

Hai chữ mình kêu Đông-dương chớ Tàu họ kêu Tong-Yang, thì là tiếng nói thường của Tàu họ dùng mà chỉ Nhứt-bồn.

Ta đã nghe á: rồi, thì chữ đó nó làm lợi hại cho ta đã rồi.

Là nguyên trong lúc Tàu Tây chạy hàng hóa của Nhứt-bồn có nhiều hàng hóa của Đông-dương thì gọi về Tàu, thì bị Tàu họ không có từ ngữ, nên họ hán-hủ của ta quá, là vì họ tưởng của Nhứt-bồn.

Bởi vậy nên, muốn cho khỏi bị, thì phải như định sửa hai chữ lại cho khỏi đặng và khỏi lầm. Chữ Đông-Pháp là chữ ta chọn mà thế, thì Tàu họ kêu Tong Fa, còn Annam kêu Đông-Pháp, thì nghĩa rõ ràng Pháp-Đông (France d'Orient).

Ta có nghe rằng mấy nhà buôn ở con đường chữ có nhiều là vì không hay không hiểu có tích làm sao mà sửa nên ta ta các ông phải rao ra cho nhiều cho các nhà Buôn bán các chủ Nghề ở nghề trong hạt mỳ ông cai trị hay. Các ông cũng phải dặn mấy viên chức từng quản các ông phải cho cẩn thận mà đừng chừ mới thế cho chữ cũ nôi khi đặt giấy tờ.

M. LONG.

tranh trường tây hạn mà thôi, mà cũng đủ từ đón ngăn nguồn lợi nước chảy quanh ra ngoại quốc.

L. H. M.

Seigon, ngày 15 Juin 1920

Quan Thống-độc Nam-kỳ gởi cho các quan chủ tỉnh cùng các quan đốc-ly các sở thuộc về quân hạt.

Ta gởi theo đây cho các quan một bản sao châu tri số 23c ngày 15 Mai 1920 của quan Tổng-thống Toàn-quyền chỉ sự cần ích mà « Đông-chữ dịch trong lời nghị ngày 19 Novembre 1919 đặng mà chỉ tiếng Indochine française ra tiếng Tàu và tiếng Annam. Sự cần ích ấy có cang hệ về cuộc lý tài cũng việc trị chánh.

Các quan sẽ gìn giữ cho vẫn từ làm trong các nhà giấy chon văn khế, đơn trang của viên quan Annam tổng làng đều dùng chữ mới dịch ấy, quan giám đốc các trường sẽ coi sóc cho trong các trường học đều dạy chữ ấy, chẳng đặng dùng chữ nào khác. Ta xin các quan cũng phải dùng cách thế chi cận tiện đặng mà rao truyền cho nhơn dân cả thấy đều dùng chữ ấy.

Ký tên: Le GALLEN.

Phi thoàn

Phi thoàn của quan ba Guyomar đờ đờn Battambang ngày 16 Juin rồi, bay trên 4 giờ.

Còn một cái nữa thì tới tại Namvang hồi 10 giờ.

Thiệt giỏi, thiệt hay. Thuở nay mình gọi tàu khói, xe lửa là giới, rồi kể có xe ô-tô giỏi hơn xe lửa tàu khói, nay Phi thoàn còn mau lẹ hơn các món, thì là làm sao?

Trong báo Je sais tout có một khoản người ta luận có ngày sẽ có Phi thoàn đưa bộ hành. Phi thoàn này sẽ rộng bề ngang, lại có bê dài nữa, có phòng chống rung, có chỗ đánh lái, không thua chi một chiếc tàu.

Chữ mà có Phi thoàn lớn đưa bộ hành rồi, thì chắc mấy cái Phi thoàn nhỏ đờ làm công việc nhỏ, giả như đờ đi du ngoạn, hoặc đi gởi thư trong bồn hạt.

Chớ Phi thoàn này mà đờ sẽ lớn đi á, sẽ làm như Tàu, nay đây muốn đi Nhứt-bồn hay là Nga-kinh thì mau hơn là tàu, xe lửa, ô-tô.

Phong-tục

(Tiếp theo)

Xây hương - cắt nhà

Cái tục này trong đồng rầy hầy còn nhiều người khi muốn cất nhà ở, thường hay kiếm-mấy ông lão tuổi tác hay chữ biết coi lịch mà cắt, hoặc cắt nhà, phải ở hương Cảnh, hoặc cắt nhà, phải ở hương Cảnh, hoặc cắt nhà, phải ở hương Cảnh.

Bởi vậy nên phải bị hề cắt rồi, nhà lòn, mất bao nhiêu, coi cũng xấu oắc. Là vì không có tùy theo cái hướng tự-nhiên đã dành sẵn cho mình rồi.

Hướng tự-nhiên là hướng nào xin các ông đọc báo nghĩ coi?

Là hướng miêng dái của mình đã xuất bạc mà mua, phải cầu làng,

**Rượu mạnh hiệu DEJEAN đã thêm má lại ngọt
làm cho những tay thợ rượu thầy đều khen ngợi
Chỉ một mình hãng Denis frères có bán mà thôi**

cần tổng nhân thị, hầu ông lớn cho đứng bộ, mà mình phải mất công, dầm mưa, chãi gió, nhin đói, nhin khát, bầm dạ mấy bữa đó. Công tiền như vậy, mới nên ông chủ rồi. Nghĩ lại coi không phải là oai thế chán chường, rõ ràng phân sự giữa làng, tổng, quan quyền sao?

Mà mình còn cho là không mạnh, không lớn, nở phụ, bỏ qua, mà đi cầu một ông già đờng loại với mình, nhưng có công học, coi lịch giới hơn mình, lớn tuổi hơn mình, mà nghe lời ông sửa cái hướng tự nhiên của tổng, làng quan quyền đã định cho mình rồi. — Chẳng phải mình ông định hướng cho mình.

Nhưng mà cái sự tự nhiên đã cho miếng đất hoặc gần sông, hoặc gần đường, để dành cho mình rồi — nở nào nghe lời sách lịch mà giả như có cái đường gần tốt quá, không kễ, bỏ qua, không chịu tung theo mà đi cái nhà coi cho tốt, lại nở nghe lời ông già mà dạy mặt nhà của mình vô bụi, hoặc xéo xéo miếng đất, không kễ cái bề chuẩn của nó, rồi lại thêm một cái cửa ngõ nữa méo xeo, đừng tránh ma quỷ rước thần tài vào vào sáng ra ý dĩ-don như vậy mà không sửa, không nên bỏ sao —

Coi đó mà coi, mình ở xa xuôi thành phố mặc dầu chợ cũng có đi chơi thành phố — có thấy ai cất nhà mà coi hướng không — cái hướng nào lớn cho bằng hướng tự nhiên.

Hướng tự-nhiên là hướng đã sẵn rồi cho mình mà nở bực, bẻo mà bỏ nó.

Xét kỹ lại mà coi, thiệt mình có dạ phụ phàng sự phải mà theo sự quấy hoai.

Bởi có lẽ nên thường thấy mấy người mà tin ngày giờ của lịch Tây, mà làm việc gì, tu việc ấy thường hay hư quá — phần nên ít thấy.

Chẳng phải tai hướng mà hư, nhưng mà tại cái lòng người hề khỏi đầu dĩ đoán, thì mỗi mỗi phải dĩ đoán, nó làm cho vạn sự mất ngày giờ vô ích, mà lại còn tốn xu nữa.

(Sau sẽ tiếp theo)

Bên nước Saigon

Từ khi nhà nước xuất tiền làm mé sông Xóm-chiều đào kinh rạch-ong đến nay coi bên nước Saigon ra nên một bên để nhất trong Đông-Pháp (Indochine) có địa khí, có nhà Douanes gần mé sông đường đã sạch sẽ, chỗ tàu dựa dờn sống thì sâu, mười phần rất tiện cho con buôn, hoặc chở hàng đi, hoặc chở hàng về.

Nhưng có một điều còn chưa tiện là mấy chú lái đò là người Cholon-Saigon mới khi bán Lúa-gạo, hoặc caoutchou có cũng vậy thì phải chờ xuống tàu rồi đơm qua Singapore mới đợc giá cả, hoặc Hương cần. Như vậy thì bất tiện quá mà lại mất cái danh tiếng của Saigon mình là cái xứ danh tiếng có kim. Làm sao mà buộc như mình là xứ có Lúa có Giành, thì ở nhà mà nghĩ, phải buộc các lái Hương cần Singapore, đơm mình mà đợc giá vậy mới tiện cho mà nhằm lý nữa, là vì

minh có Bên tôi, Thành phố lớn. Như vật thanh nêu cho máy chú lái xa xứ thì ắt là hàng lông lăm, mà danh dự Saigon lại còn lớn hơn xưa nữa là phải cái chỗ của nó lăm.

Cây súng lớn quá.

Bản xa quá.

Trong mấy năm giặc Đức thì Đức có dùng một cây súng đại bác Béc-thas, khi đầu nó bắn qua biển Manche lọt vào thành London, 36 kilô-mètres ai ai cũng coi là lạ rồi, xa quá, giỏi quá, chừng năm sau gần hết giặc, nó có dùng cây súng bắn xa cho tới 120 kilô-mètres, nghĩa là từ Laon tới Paris — người bác vật người ta độ cây súng ấy bắn đi cao chừng 40 kilô-mètres — vậy mà chưa lớn — chưa xa — có một ông bác vật Pháp bây giờ đương tính đác một cây súng bắn xa bằng 2 — nghĩa là 240 kilô-mètres, từ Paris bắn tới Berlin.

Cha chả thiệt hay quá.

**Làm Quan đời nay
cái nết đời xưa**

Có nghe một vị Đê-đốc ý mình em Thừa-tướng tại trào đi xe lửa gây với bộ hành bầu súng sáo, cũng có 2 tên quân hầu đồng loa đó nữa, và ép khiến xe phải chạy khi chưa phải giờ, tại xén xén.

Quan lãnh-sự Ang-lê thấy vậy, liền gọi tờ cho Nguyễn-soan Backinh mà xin phải trách phạt cho nghiêm quan Đê-đốc này — và xin cấm quan vô Tàu ra đường không phép đơm linh hầu theo; Lãnh-sự Ang-lê lại nói thêm rằng như Chánh-phủ Bắc-kinh bắt tuân theo lời ông xin thì ông công phải đem linh hầu Ang-lê theo xe lửa Backinh Moukden như vậy.

**Một thứ thuốc
là nên hút**

Người Nam-Việt cứ phàn nàn rằng bác đợc thuốc không đủ dùng, rằng là trên ra ngoại-quốc; Sao không hút thuốc lá tại mình cứ đi mua thuốc lá của nước ngoài, hoa, của xứ Algérie cũng những mà hút mà gây nên cái hiện tượng.

Vậy chỉ nên mua thuốc lá của ĐÔNG-DƯƠNG YÊN-TẢO CÔNG-TI, vì những thuốc lá trồng ở đây theo những pháp pháp thích-hợp, chế ở đây theo những cách-thức đặc-biệt, khiến cho thuốc lá ấy là thứ thuốc ngoại hơa ắt cả những thuốc ở ngoại-quốc đơm vào.

Vậy nên hút thuốc chưa vào hiệu COO, hiệu SCAFFERLET; thuốc đi vào hiệu COO, FAVORITES, ALLIÉS, v. v. cũng những xi-gà hiệu MANDARIN, BOOQUET, LORUS, và NARCISSE là những thuốc của ĐÔNG-DƯƠNG YÊN-TẢO CÔNG-TI chế ra. Vì hút thuốc lá tức là giúp những người đợc đợc-bang trồng thuốc, và chế thuốc lá. Mà lại giữ được tiền bạc không mất ra ngoại quốc vậy.

Thiện nghệ mua bán

Tuy Lục-tinh mình thuở nay chưa từng thấy ông nào thương-mãi cho hẳn hoi, lâu dài ít nữa vài mươi niên, như xứ Trung-kỳ, Bắc-kỳ. Là vì thương-trường cổ kim bỏ phế, mới ngó lại chừng mươi năm nay mà thôi.

Khi trước mươi năm nay, đường công-thương Nam-kỳ Lục-tinh ta còn rộng rãi lắm, ít người tinh đi buôn, chỉ có làm công, làm thợ, làm thầy thì nhiều mà thôi.

Đề này ra buôn thì ngó lại trẻ quá, nào là Nhứt-bồn, Bom-bay, Bắc-kỳ, Trung-kỳ, đây đương, coi đồ số hẳn hoi hàng hóa, ước mỗi năm học lợi biết là mấy muôn, mấy vạn mới vừa. — Đã biết cũng có một hai người làm không nên việc mà phải dẹp, nhưng mà phần nhiều thấy nên nhiều, hư 11.

Mới đây có nghe ông Bạch-thái-Bưởi, là lái ở Đông-kinh về Saigon, nhằm lúc Nhà-nước phát mãi chiếc tàu « Aviso Manche », ngày đầu, thiếu chỉ các lái, Tây, Chêc và An-nam, mà ông Bạch-thái-Bưởi đầu mua đặng, giá là 50) ngàn quan tiền Langsa, như bạc 10 ngàn thì chạp có năm muôn đồng bạc.

Mấy chú Chêc chơng bưng, không đê Annam mà đư vậy. — Thôi nay chưa thấy!

Chưa biết chắc, ông Bưởi sẽ sửa soạn cho « Aviso Manche » chạy sông nào hay địa biển nào? — Nhưng mình trở nghĩ người có chí như vậy thì làm chi cũng nên. Tuy vậy chẳng phải người Saigon thì mặc dầu, chớ cũng là Annam.

Chiếc tàu này gốc nó tàu chiến, có lẽ ở Bưởi sửa lại làm tàu hoả c đưa bộ hành, hoặc chở hàng cũng trong sông biển Đông-Pháp lối đây.

Có người muốn mua

Đặt khai phá rồi, có kinh rạch và ở Saigon đi xe hơi đèn đợc đợc.

Xin đợc mua bán

Đi học bên tây

Từ rày sắp lên mặc sức cho mấy nhà có con cháu mà cho đi học bên tây.

Nhưng tuy nói thế mà thi nghe mau vậy; chứ mình muốn phải suy xét cho kỹ, chẳng nên nghe lời người bất trí, ý tiền xin giấy, xuống tàu mà thẳng xông, thì ắt là không nên.

Đã có nhiều trò như vậy rồi, đi chơi bốn năm năm rồi về, hết hoặc bốn năm năm, hoặc chín mười ngàn; tình lại, khi đi học bên tây bao nhiêu đi Tây mấy năm về cũng bao nhiêu. — Làm cho cha mẹ buồn, xóm làng chê, như vậy không xâu hồ cái bên phận sao? Con nhà học-trò có đầu như vậy?

Nhà-nước có ý muốn cho mình

thiệt hay chứ, nên mới lập ra Đại-học-đường tại Hanoi cho mà học, cũng chẳng khác chi như bác thang cho mà leo vậy, nhưng vậy phải cho biết lẽ, chứ không phải ai leo cũng đặng đâu.

Già như có con cháu trước phải cho học tỉnh rồi mới vào Bôn-quốc. Phải lấy cho đặng cái bằng-cấp Bôn-quốc rồi mới nên đi học Hanoi rồi phải lấy cho đặng cái bằng-cấp Hanoi rồi mới đi Tây. — Chừng qua Tây rồi đó sẽ rộng đường, mặc ý thích chi trường nào, thì theo trường này mà học thì phải thành thân.

Chớ như bằng-cấp học cũng không có, bằng-cấp Tú-lai cũng không, mà ý giầu qua Tây học cái gì, theo chúng ban sao kíp, người ta như sáng, còn mình như đui, rồi cấp sách theo không kíp ban tác, tự nhiên phải, thối chí mặc cỡ mà bỏ học.

Rồi ở không đi chơi hết tiền xuống tàu.

Cắt nghĩa sơ qua thì như vậy, chớ như hiểu kỹ thì phải như vậy.

Khi con cháu mình đợc bảy, tám tuổi rồi phải cho đi trường làng hoặc trường tổng học cho đủ chừng ba năm, mười, mười-một tuổi vào trường tỉnh cũng phải chừng ba năm thì cho đậu mà vào Bôn-quốc.

Lối này Nhà-nước mỗi năm có chuẩn giúp cho mấy trò nghèo tiền quần áo, cơm gạo.

Chừng ba năm hoặc bốn năm, học Bôn-quốc rồi; thì tuổi đã nên mười-tám hoặc mười-chín rồi, mà bằng-cấp biết mình đậu hay rớt. Phải làm sao cho đậu bằng không còn phải học một năm nữa.

Lối này Nhà-nước chưa thấy chuẩn giúp cho đi học đâu. — Mỗi năm nhờ ơn mấy ông hội-đồng học xin giúp cho một trò hoặc hai trò, khi thì tiền quần-hạt khi thì tiền sổ này sổ kia, không chừng.

Từ rày về sau có lẽ, như mấy ông hội-đồng mà gặng chi vào, xin cho rộng rãi hoặc mỗi năm giúp cho mười-lăm trò hoặc hai-mười trò cho có chừng mà tình với nhau, trò nào còn ham học thì xin đi, trò nào mặc việc ở nhà làm ăn thì thôi. — Một năm mười-lăm hai-mười trò đi Tây không, nhiều lắm thì giá bạc này nghĩ không bao nhiêu.

Đã là nhà nước Bôn-quốc rồi thì xin học thì mới, Cao-tháp học, chỉ công việc thì tại chỗ đầu rồi mới đợc đợc Tây. Là học nghiệp nghệ cho năm không đầu Hanoi, làm bằng cho rồi thì phải học lại qua năm, sau sẽ hay.

Đó cuộc học như vậy mới thấy nên hư, làm quan, làm thợ làm thầy không thua ai, chớ như học nữa, chừng mà bỏ thì vô ít đàu có vô số mà làm — bằng nào cũng khó mà đợc.

Đã vậy thì quan làm thầy ai làm? Phải từng người thì đậu mà bằng thì — như lâu ngay giới, thì giỏi, bắt qua làm cấp răn, (contre-maitre) chớ nào có làm hoặc ingénieur hoặc architecte đợc sao? Bằng cấp đàu mà làm, ai cho.

HỒI NGƯỜI ANNAM

Chớ nên lộn thuốc của Ngoại-quốc với thuốc Xứ Algérie là Thuốc-địa Langsa. Hễ biết lựa thuốc rồi và thuốc điếu trái đất ở xứ Algérie mà hút, thì tức là dùng đồ thổ sản Algérie quả thiệt là đồ thổ sản Đại-pháp và chẳng có thứ thuốc nào ngon bằng

Hãy nên hút thuốc hiệu TRÁI-ĐẤT

Chánh lý thì là làm vậy, xin mấy nhà có con cháu muốn học tây phải luận có kỹ như vậy, thì là khỏi làm, khỏi hư.

Nhà-nước, nhất là lúc này muốn cho con nhà Annam nên làm, đừng đánh mỗi lợi với ngoại bang để no choan hết, mà trước khi muốn, phải làm sao? Phải học cho thành nghề, thì mới có chí thông minh, có chí thông minh mới dám đứng đờm mà chống cự với ngoại bang-mỗi khi có việc.

Bởi vậy nên Nhà-nước mới lập trường Hanoi mà giúp mình kéo mình còn khó quá, làm sao cho người ngoại bang, nhất là khi nó có hùng tâm mà lấn ép mình thì nó trở hết cái sự tài nghệ của nó ra. Còn mình, không lẽ Nhà-nước cầm tay mình mà dạy đờm, hay là ngồi vào miệng mình mà dạy nói, dạy trả lời, cất nghĩa việc của mình cho rành với ngoại bang, đừng mà ép nó phải để cái sự mình muốn lại cho mình - hoặc ngoại bang đem thấy mình mà học nên rồi thì cũng như đạo bên tự nhiên nó sợ, nó kiêu, mười phần dẫu có muốn tranh đấu với mình, cũng còn chừng năm mà thôi, bừa xa tự nhiên hương là làm vậy.

Khi nào có việc chi hi nạ
muốn dấp táng quan-khách
mà chẳng táng rượu Sâm-
banh (Champagne) hiệu:
Tisane Marquis de
Bergey
Thu vừa
Thi làm sao mà cho phỉ tình
vui vẻ đặng
Rượu này có một mình hàng
Denis frères trụ mà thôi.

ĐƠN CÁO NÀI xin thêm lương bổng

Chúng tôi là Ma-tá (Gardes civiles locales) trong các tỉnh Nam-kỳ, đồng kính bái, đấng là đơn này, nhờ ơn Chánh-phủ Đại-pháp, mở lượng soi xét cho công bình, cái sự oan ức, cho chúng tôi nhờ, và mấy ông Quản-hạt, mấy ông Chủ-bút ra ơn để trả lời với Chánh-phủ, cái ơn nào cho bằng cái đại ơn này.

Từ ngày giặc Âu-châu binh cách trong cả xứ Nam-kỳ, cúi quẻ, gạo châu, đã hai năm rồi có nhiều tình bị thất mùa, như là Longxuyên, Gocông, Tânan và Mytho, hơn dân đói khác, ăn rau, ăn bắp, lúa cao, gạo kém, Chánh-phủ hết lòng thương con nhà Annam, như tôi, con, lại có ba vị Hội-đồng Quản-hạt là M.M. Trương-văn-Bến; Trần-đình-Bào và Lê-bá-Cang, tờ trình với Chánh-Phủ, quyết xin tăng lương bổng cho các viên quan Annam, các ty, các sở, giúp việc cho nhà nước (thứ nhất là bọn chúng tôi án lương ít hơn cả.)

Quan Thông-độc xét, thương từ cho quan Tổng-thống Đông-pháp tra xét, ngài cũng thương con nhà Annam, nên ngài đã ra lời nghị định, ban hành ngày 14 Avril 1920, tăng lương bổng cho các viên quan lớn nhỏ, giúp việc cho Chánh-phủ Đại-pháp, và ngài định kể ngày 1er Mai 1920; và chúng tôi thấy đã rõ ràng trong tờ Lục-Tinh-Tân-Văn số... ngày... chúng tôi mừng thì không xiết, như đặng món chi đặng qui báu vậy, về thăm trở với cha, mẹ, vợ, con; cả đêm thao thức, hết lòng cảm cái đại ân, của Chánh-phủ, thiệt là Chánh-phủ, đại ân, đại độ, thương, phạt, rất công bình, vậy nên cảm động lòng trời đất, bởi nên cái trận giặc ghê gớm này, Đại-pháp đặng trọn bằng, zy mới rõ, làm lành, thì làm trả đó.

Chúng tôi trong cho tới ngày 1er Juin, đặng lãnh lương, coi ăn thêm là quá nhiều, vì bấy lâu nay, lương không đủ chi dùng, trong gia quyến, nên phải chịu cơ hàn, đói khát, vợ, con, phải chịu vài bô, mấy người con đồng, còn nhỏ dại, càng khổ hơn nữa, có ngày bữa cháo, bữa cơm, đôi thét, phải hỏi tiền ngay, vay tiền tháng; đăm về nuôi vợ, nuôi con, tới kỳ lương ít trả sao đủ, phải kỳ thi tháng sao, cứ mỗi tháng chịu lời, từng thét phải sanh làm quây, chúng tôi nói đến mấy lúc cơ hàn, như vậy, đều rung nước mắt, kể nghe Chánh-phủ cho tăng lương bổng thêm, mừng đến nỗi ngủ không an giấc, trong cho tới ngày, thi tháng, đặng trả nợ trước cho rồi.

Đến 1er Juin, chúng tôi hăm hở, mừng quá bội mừng, trong tới giờ, đua chạy tung bưng, Dành chạy trước, lãnh coi cho biết, lòng mừng thì chi xiết, mau chen lẫn vào trong, tưởng ăn thêm vài đả, mừng lòng, chừng kêu số, cũng không chi cả. Cả hôm trước số số làm đả quá, nay sao lãnh bấy nhiêu, ngờ mặt đả quá, một sai lầm chiểu, ừ nước mắt, trở ra lơ lảo, ời thối, ngờ mặt nhìn nhau, như giặc chiếm bao mới bình, trong ra hình rầu phảm đều chi, bình ra về lụy ngực ly bì, thầy con, vợ, càng đau may đượ. Thăm cho con, vợ, nhà, trông cho mau tới giờ, chúng cha về coi ăn thêm đặng bao nhiêu, thôi không về lại đả ra mừng, chừng hỏi lại, có đả mà mừng cho uống, đến 20 giờ người, rầu bô bữa trưa trong ngày, có chi lại nghị công làm quây, chắc đả tiền đặng, tôi cho ai, ngày hôm qua tôi thấy thấy hai, đọc Lục-Tinh, nói thôi đã quyết. Tưởng ngu dại ở nhà không biết, hễ lệnh quan ờng dám nói sai, hay là anh dẫu đặng bái; Chờ ông Quản về đày tôi hỏi? Bám ông! Hôm trước tôi có nghe nói, trong tờ Lục-tinh-lân-văn có ăn hành lời nghĩ của quan Tổng-thống Toàn-quyền rằng: cho bọn chúng ta ăn lên mà sao..... ờ nhà tôi lãnh cũng y như kỳ trước: Em! Qua cũng tưởng ăn thêm chút đĩnh, đến ngày nay lãnh cũng như thường, em nghe chi những sự phi thường, em phiên trách chống em sao phải, lời nghị định nào ai dám cãi, chỉ tưởng sau mới biết có không, nghe mấy lời thì chẳng nghĩ chống, chờ kỳ tới thăm áo cũng biết.

Nếu chúng tôi đáng là đơn này, cho Chánh-phủ, tế lễ chúng tôi đi phân bì với đồng bạn, ngặt vì nếu làm thỉnh, sao phải tới quan, cực chẳng đã đôi lời biếu bạch, (Chúng bắt đã bắt mình) nên chúng tôi ép mình trần tó đôi đũa, cho quan xem tại thành-phủ.

Những mấy ngày ăn tiền quân-mật, mấy người plantons các tòa, ông may có mụ, làm việc nhẹ nhàn, ở trong hóng mát cả ngày, đặng đặng ăn thêm cả. Kể ra phải làm việc:
• Buổi ban mai 7 giờ rưỡi, đến 11 giờ (3 giờ rưỡi), làm việc; Ban chiều 14, 30 đến 17 giờ (2 giờ) làm việc, ngày thứ bảy, đặng nghỉ buổi chiều, ngày chúa-nhựt và ngày lễ đặng nghỉ trọn, xét lại cho kỹ thì mỗi một tuần lễ làm việc năm ngày rưỡi, vào mỗi ngày làm việc năm giờ rưỡi đồng-hồ.

• Con phải làm việc của chúng tôi đày, sánh với kẻ nông-phu, chẳng khác, trừ khuya đày sớm, ăn tuyệt nằm sượng, • Kể việc làm bọn chúng tôi:
• Buổi ban mai 5 giờ đến 11 giờ (6 giờ) làm việc; Buổi chiều 13 giờ đến 18 giờ (5 giờ) làm việc, ngày chúa-ngựt nghỉ nửa ngày là mấy người chỉ tồn thôi.....

Ngày lễ cũng như ngày thường, mà lại còn phải chịu sự tập rèn là khác nữa, phải thức 4 giờ khuya, đi tập 5 giờ tới 7 giờ, về coi tội; xét lại một ngày có 12 giờ đồng-hồ, bọn chúng tôi làm việc 11 giờ, có phải chúng tôi làm việc bằng hai phần của mấy thầy đã kể trên đây; mà lại đả mưa đặng nắng.

• Con sự canh gác trong ban đêm lại khổ hơn nữa, có nhiều khi gác nhồi cho đến 15, 17 đêm mới chi tồn đặng một đêm. Sự tuần phòng đạo tặc càng ghê gớm hơn, đả sượng chái gió, đi đêm hóm tằm tối, ăn bữa đói bữa no, có nhiều người lại bị rùi ro, bở vợ yếu, con như đưng thế, chịu nhiều đau khổ số, nào có thần quan trên, tế Chánh-phủ cũng ro, chúng tôi phải canh giữ quân hoàng, sự phá xóm phá làng, đả cướp thiên khố mà làm ăn cho tàn phá, nếu chúng tôi kể hết ra, tôi về lẽ còn đi kể công với cha mẹ bao giờ, bầy không bằng ừc lòng, cực chẳng đã phải đôi mắt trần tó.

Quả trăm, ngàn lạy Chánh-phủ Đại-pháp, Pháp-quốc vô cai trị con nhà Annam đày, chúng con nhà Nam, cảm niệm cái đức, đấng làm cha dạy con, nhưng con, cồng đồng con, tỳ như cha mẹ, cảm 1 cái bánh ngon, đả ăn ngon ăn hết còn đả nhỏ, đại khổ, đứng ngồi chừng mà khóc, rồi cha mẹ ngồi bái; Chờ ông Quản về đày tôi hỏi? Bám ông! Hôm trước tôi có nghe nói, trong tờ Lục-tinh-lân-văn có ăn hành lời nghĩ của quan Tổng-thống Toàn-quyền rằng: cho bọn chúng ta ăn lên mà sao..... ờ nhà tôi lãnh cũng y như kỳ trước: Em! Qua cũng tưởng ăn thêm chút đĩnh, đến ngày nay lãnh cũng như thường, em nghe chi những sự phi thường, em phiên trách chống em sao phải, lời nghị định nào ai dám cãi, chỉ tưởng sau mới biết có không, nghe mấy lời thì chẳng nghĩ chống, chờ kỳ tới thăm áo cũng biết.

Chánh-phủ mà cho tăng lương đày là bởi sao? Bởi từ khi cái trận giặc ghê gớm xảy ra, thì các vật thực, đều tăng giá bội nhi, cho nên Chánh-phủ nghĩ cho tăng lương bổng, cho mấy thầy, mấy người plantons các tòa và các cô mụ, đặng cho đủ chi dụng trong gia-quyền, nếu họ có gia-quyền, chúng tôi cũng gia-quyền như họ vậy, họ mua giá bao nhiêu, chúng tôi mua

như thế, chứ chẳng phải họ mua đắt, chúng tôi mua rẻ, hay là ăn xin đặng....

Chúng tôi cũng biết, vẫn có kẻ suo thâu nhưng mà cũng phải ráng ép mình phàn trần, một vài, cái xin chính phủ rộng ơn dung thứ; chúng tôi chẳng phiên trách, cũng bởi khi còn nhỏ, cha mẹ nghèo nàn, không thể ra tình thành ăn học, nên phải chịu khổ cực, đặng đặng đặng sượng, phận hèn mọn đả đầu hàng trách.

Chúng tôi thâm nghĩ, nếu như Chánh phủ làm như thế, sao cho công minh, con cũng đồng con, đả lớn đặng Chánh phủ yếu mưu đả nhỏ lại cho vô bang tội, cái xin Chánh-phủ có chức nào phượng tiến, cho cái khiếm, khi đưng ra vào trong cái hàng tội tẩn của chúng tôi, đặng đặng thờ ra một cái cho thọa chi khác vọng bày lâu, như bọn đổng bang chúng tôi vậy. Chúng tôi đày có kẻ ăn tiền quân hạt và đả hạt vô phước làm, Mớinghe qua cái tiếng quan hạt thì mừng, cái quân hạt mừng là quân hạt của họ, chứ cái quân hạt chúng tôi là quân hạt..... mừng hự.

Tôi thâm, xét tỳ như người thợ, muốn xây một cái thành cao lớn, ít nữa phải có đá cục cho to xây mới ra cái thành cho mau, cao, mà nếu không dùng cục nhỏ mà chêm cái cục lớn đấng sao cho vững.

Cúi trăm, ngàn lạy quan lớn, soi xét, lại, lượng chức năng cho chúng tôi ra, cho khỏi cái hàng tâm tội, u, u, minh, minh, cho chúng tôi nhờ.
Cúi xin Chánh-phủ rộng ơn.
Xét giùm làm phước Thái-sơn sánh thay.

VIỆC MỚI TRONG NƯỚC

(Nouvelles du pays)

GIÁ BẠC VÀ GIÁ LÚA

Giá bạc kho nhà-nước... 8 fr. 75
Giá lúa, ta 100 kil. cỡ tới mà máy Chợ-lớn (Đao trị lai)... 6 \$ 25 tới 6 \$ 75.

NAM HỮ

(Cochin native)

Sáng đọa
Vua Bảo-đại, Bội-hào của Saigon phủ đặng 14-Mai-1920, mở đảng tra vào vụ tên Huỳnh-phước-Son, làm Má-chin tại hãng « Societe Maritime et Commerciale du Pacifique à Saigon » vì tội đổng lỏa với chủ nó là Chung-Chương, cũng làm Má-chin hãng ấy, mà đọt bạc tiền của hãng. Cả hai chủ cháu đả của Cholon, đưng Charles Thomson, môn bài số 36...
Huỳnh-phước-Son mà tẩn công Saigon Cholon cũng không ra, lại có tên xe kéo Trịnh-văn-Hiến khai rằng nó có chở Son đến một chiếc tàu sầm sửa kéo neo. (Như vậy thì nó đã về bên rồi còn gì?)
Hãng có 21 21 cái factures giá của Huỳnh-phước-Son làm ra và cả hai chú cháu đổng ký tên mà lãnh tiền đả rồi, lại với một cái thư của chặc Tô-xon ở Cholon gọi cho hãng mà kêu nại rằng nó

không thiếu bạc gì của hãng sao lại sai người triah factures... không mua gạch Xét ra thì là Chung-Chương mào.

Chợ chủ là Chung-Chương đã xô khám y như lời xin của hãng và đã xét nhà nó mà không có món chi gọi là đồ tao.

Lại Chung-Chương dùng nhiều cách mà lấy bạc của hãng như một cách này.

Có bảy cái tiệm chếc mua kềm của hãng, cộng hết thảy chừng 27 ngàn đồng. Hãng giao giấy cho Chung-Chương đi đòi. Nó đòi xong rồi lấy bạc để đó không giao, lại nói với chủ rằng mấy tiệm phàn nàn vì kềm không tốt và hàm nêu hãng không chịu bất giá thì bọn nó đức tướng thương mãi với hãng. Hãng nghe lời bới cho mỗi tiệm một mớ té ra bốt cho Chung-Chương ăn cả thảy gần 5 ngàn đồng, chứ mấy tiệm không hay chi cả. Xét số việc này và các tiệm mua kềm thì việc này rõ ràng như vậy.

Xe hơi

Hôm 14 tây, lúc 11 giờ 50 phút, tên Nguyễn-văn-Dực, 24 tuổi, kéo xe kò, ở đường Hamelin, số 12, có bốt rương nó đi đường Colonel Grimaud, bị xe hơi số 804 C đụng nhằm cổ thương tích. Xe này của Lý-Ngon ở quai de Mylho (Cholon) số 235, sớp-phơ là Nguyễn-văn-Thanh, 23 tuổi. Tên xe kò bị đụng lợi ông chơn, u đầu và bầm mình. Đã chở nó lại nhà thuốc thì bó rối cho vào nhà thương Cholon.

Ăn trộm

Ông C... ở đường Pellerin, số 157, có rương bị ăn trộm lấy hết 1600\$00, một chiếc cà-rá với ba hộp xoàng giá 1670\$00 và một sợi giây chiến 1500 quan tiền tây. —Kiếm.

Cholon.

Ăn cướp

Hôm 12 Junio, lúc 10 giờ tối, một đàn ăn cướp chừng mười đứa có cầm cây và có hai cây súng, đánh tiệm chếc Luru-Tu, ở ấp Long Hộ, làng Trinh-Thới (Sadec) lấy hàng hóa và bạc tiền tình hết thấy là 2353\$00, và đánh hai người nhà có thương tích mà nhẹ. Ăn cướp bừa bãi bất không đàng tên nào, mà có tên Lê-v-Cao khi cầm mặt trong bọn ăn cướp có đưa giống tên Tuôi, tên Nham và con hương quán Nhơn, cả ba đều ở làng Tân-an-Trung (adec). Ông có Cao làm đầu đàn nơi tra xét.

Con hoang

Ông Quách-dăng-De, 52 tuổi, quạt trà huê ở đường Càng-cơ, có rương con gái ông là Quách-thị-Phang, 18 tuổi, tròn mắt hôm 14 Juin, lúc 5 giờ sáng, có lý theo 5\$50. Ông không rõ nay nó trú tại đâu.

Ông ơi! Tuổi con ông tốt lắm, hể bước ra khỏi nhà thì có quai-nhơn độ mạng, không sao đâu, ông đừng lo sợ, đâu có nhờ con cho mấy cũng ôm bụng chịu, đợi mùa tới đây, sẽ dựng một vốn một lời, có cháu ngoại nương chơi, khoái lắm!

Giấy thuê thân

Trần-văn-Quy, 21 tuổi, ở đường Armaud Rousse có xi được và giao bởi một cái giấy thuê thân 144, làng (Mytho) năm 1920 tên Ng-v-Ba, 21 tuổi.

Chạy bị tàu mất giấy không hay vậy.

Rao đấu giá

(Avis d'adjudication) Ngày 30 juin 1920, 9 giờ sớm mai, tại phòng nhĩ Chánh-h-phủ (2e bureau du gouvernement) sẽ đấu giá cho chịu giấy, viết, mực và đồ đủ phứtàng dùng theo văn phòng, đang dùng trong 6 tháng sau 1920.

Xài chừng... 50.000 f 00
Thẻ chừng tạm... 125 \$ 00
Thẻ chừng quyết... 2.500 f 00
Ai muốn rõ hơai đến phòng nhĩ Chánh phủ mà coi giấy giao ước (2e bureau du gouvernement).

Văn Uyển

(Variété littéraire) Truyện Kiều (Tiếp theo)

Và cái gương những bậc liệt-nữ đời xưa còn lóng-lóng trong lịch-sử, nâng là người học-thức, há lại không biết xử-sự bằng độ-nhơn hay sao?

Dàng thơ đã thẹn nàng Oanh,
Lại thua ả Lý bán mình hay sao?
Song càng nghĩ thân phận lại càng tủi
ngân cho mình, mà ngậm ngùi cho ai.
Thôi, đời mình, thì đã đành là đời bi
vì mình mà đoạn-tuyệt, phải nghĩ chấp
pôi thì nào cho bước chun đi được
đầu lòng. Bên bên với em là Tây-Vân,
cây em có cốt tình máu mủ, vì chi thay
lời nước non. Nội với em, rồi lại dặn
lại cha. Tuy em lòng mà hai người cũng

phải nhận cho an-ôi kẻ sách-lý.
Nàng cũng đã liệu trước mà biết rồi:
bán mình cho kẻ bợ-vơ như thế này,
không khỏi đưa thân vào chốn bĩ đố
nghèo. Và xem cái thái-độ họ Mã không
phải là người lương-thiện mà rõ ra
cách con buôn... Nhưng mà thôi, đã liêu
thời phải liêu vậy, chớ sao bày giờ? Nên
khi bước chun đi nàng đã giấu sẵn con
dao vào chèo k.ần, để

Phong khi nước đã đến chun,
Dao nũa thì liêu với thân sau này.
Mặt đem
Cầm duyên tài phân bởi-bời,
Cầm dao nũa đã toan bài quyn-sanh.

Nhưng nghĩ lại sau đó bẻ ra chắc
không khỏi luy đến song-thần, nên
phải đành lòng chịu đắng nuốt cay cho
đúng chơng.

Đi về một tháng liền, tới Lâm-tri,
rước vào một cái nhà, nhào ra thì quá
là lộng-lộng ban-hầu. Mẹ cậu là một cụ
Tú-Bà, mà chàng Mã kia tức là em cụ,
mụ sai đi dạo lấy người, c.đem về rước
khách kiem tới mà... Nhưng mà Mã
ta là gã hát nhơn. « bước mình trước
c.đem-màn thử chơi » rồi... Mụ bèn
nói tam-bành lên, điếc mồm chàng, đánh
đập nằng; cực chẳng đã nằng giờ dao
trong ao ra. « cụ còn trông mặt nằng đã
quay tay. Trong khi thiêm-thiếp ngất đi,
thầy Đạm-Tiên hiện ra chiêm-bao, báo,
cho biết rằng số « oan-trường còn dài
chưa mong thoát được đâu, và hèn sau
này sẽ gặp nhau ở sông Tiên-đường.
Đã đoán tình ra, đã thấy Tú-Bà ngồi bên
canh, « lya lời khuyên giải mơn man gỡ
đau, rằng :

Lỡ chun trở đã vào đây,
Khóa phòng xuân để đợi ngày đào
non.
Sau tiếp
Rút trong Nam-phong

Hương truyền

CUỘC
Cũng một nơi ấy.
Chiều hôm 26 Mai, có một người
lịch mợ ở Pháp về, chẳng biết vì chi
gì mà người ta cứ thấy nó lẩn thẩn
đạp chỏi, hết đi lại đứng, hết đứng
lại ngồi ở giữa cồn Giã-viên. Nơi ấy
tức là nơi cầu sắt đường xe hoả hai
qua sông Hương. Còn ấy ở giữa hai
đầu tiếp hai cái cây sắt dài lắm.

Nghe rằng khi tên lính ấy đang dạo
qua lại ở nơi ấy thời đã có kẻ ngó
thấy, đã rần he anh ta, bảo chơ nên
đi lại nơi ấy, vì đó là một quãng
đường sắc. Thế mà vẫn cứ đứng
đình lui tới không hề lia, lưu luyến
nơi ấy mãi hoài cho đến nỗi tới lối
đến giờ xe chạy ngang cũng vẫn
ngồi đó để cho xe cán mình mà
chết! Thảm hại thay, ai thấy cũng
thương, chẳng biết vì sao mà vậy
khờ như thế; tưởng rằng anh này
đã tự lằm đoan xui rồi, chớ người
thường ai lại không biết nơi ấy là nơi
chết hay sao mà cố đem mình đến
đó mà tự lằm. Ấy là một lẽ có nhiên
chẳng còn có đâu gì đi nghi. Thế
mà người ta hay lý sự huyền hoặc
mà truyền bá với nhau rằng vì người
lính mợ khi ấy có thấy một người
đàn bà rất đẹp r.ánh ta lên nơi ấy
trở chuyen no kia, lấy tình ông b.ởm
mà mê say nhau cho nên anh ta phải
chết — mà chết ấy tức là chết thể
mạng cho người đàn bà ấy. Còn
người đàn bà ấy cũng là vợ một
người lính mợ, mỗi cách sáu bảy
tháng nay cũng bị xe cán mà chết,
cũng tại nơi y. Lạ thay khi người
đàn bà ấy chết thì họ cũng đồn rằng
vì người đàn bà ấy cũng thấy một
mụ già với tiền bạc ra đi rất nhiều,
ham tiền liền lượm nẹp phải chết;
mà mụ già ấy lại cũng là một người
bị xe cán bất-dắc-kỳ-tử đi đó.

«Lạ lùng thay cho sự dị-dao, xin
ai hãy chớ tin những lời vô bằng ấy
toàn là di-dao cả.

IMPORTATION COMMISSION
Entrepot de Cholon
71 rue Tòng-độc-Phuong

Hàng trữ hàng hóa
Paul-RIEU Cholon.
Các thư cũ — Đồ gia vị Lạng
và các nước — Rượu chác và
các thứ rượu ngon. — Các thứ dầu và
savon thơm. — Các thứ da đơn óng
và đơn ba. — Các thứ b.óp da l.ợn
nhỏ. — Các thứ đồ vải và đồ m.oi li
Paris giá lại vàu van

Hàng tôi cũng chun ra công ma
mua các thư nằng hóa 1 m. uen
phương Tây và các thư tin theo c.ơ
vũ dĩ:

Giấy thép để làm Paulhieu-Cholon
Giấy thép noi 1007
Le Directeur
Paul Hieu

Officier d'Artillerie Coloniale dem.ét.ise
Cron de Guerre

ngộ cung khan quan
Ch.ơng ông chun về mình cho thiet
ch.ơng ông chun về mình cho thiet
ch.ơng ông chun về mình cho thiet

Hình vẽ để trăm năm không phai.
Thơ về tên này đã có bằng cấp
tốt nghiệp về nghề vẽ và ba cái bằng
cấp của hội đầu-xuống Đông-dương
ban kiến-Quy-y muốn biết rõ, xin
ch.ơng ông chun về mình cho thiet

M. NGUYỄN-ĐỨC-NHUẬN
Chủ-tiệm
Họa-Chơn-Dung
28, Boulevard Paul-Bert, Saigon.

Người-Annam

Nón hút thuốc lá hiệu « CON GÀ »
Vì thuốc trồng tại trong xứ ta,
Vì thuốc thơm tho hơn hết,
Vì chế tạo theo phép vẽ-sanh,
Vì bán giá rẻ hơn thứ khác!
Nên bỏ các thứ thuốc ngoại quốc,
Mà hút thuốc lá hiệu « CON GÀ ».

Bán tại Đông-pháp Yên-thảo Công-ti ở Hà-nội,
Depôt tại Cholon, 2 et 4, rue Lareynière,]
và các nơi tạp hóa, đều có bán.

PHARMACIE PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây này dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-dương này

LẬP RA TỪ NĂM 1865 HỒI TRƯỚC CỬA ÔNG HOLBÉ và RENOUX

Nay ông L. SOLIRÈNE, nhưt hạng hào-chê sư, kè nghiệp

ở Saigon, ngang nhà hát tây. Bán đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ. Lục-châu chừ quân-tử có cần dùng thuốc tây xin hãy gởi thơ cho tiệm thuốc này mà mua, thì sẽ được vừa lòng. Muốn ĐƯỢC-TÀNH LỢC-BIÊN xuất bán rồi, muốn xin thì viết thơ cho ông Solirène, ngài sẽ gởi cho không

Tôi chỉ dùng có một thứ giấy NIL mà thôi giấy này là thứ giấy văn thuốc đĩn. Tôi nhưt của một nhà hàng Denis Frères đại lý khắp cả Đông-dương.

Tiệm đóng xe

Sửa xe và bán đủ đồ phụ tùng ĐƯỜNG LƯO MÓN HẢI 99 và 101 ĐẤC-HỘ (SAIGON) TRẦN-VĂN-HIỆP chủ tiệm

Kính chùng Lục-châu quý khách đặng rõ: Tiệm tôi có đóng đủ kiểu xe như là: xe mũ, xe hai bánh, xe kiền, xe kéo, xe bò cũng có đóng thùng xe hơi theo kiểu kiền thời, sơn xe thiết khéo, làm mềm, muối xe đủ kiểu, và cũng có bán các thứ xe cũ sửa lại chắc chắn; có bán đàn xe đủ kiểu, bánh xe cao-su bằng cây giá trị bền tây chừ lại, cao-su đặt đá thay trong bánh, kiền dĩa tây, đá bắt hồ xe độc chiếc và xe song mã bằng da tây may rất khéo và chắc, có bán yên ôđi, chông đạp hai tiếng, bình để thấp làm khí đá theo xe. Sơn xe và sửa xe.

Cái xin quý khách có dịp đến ĐẤC-HỘ xin ghé lại liêm tới một khi trước coi công việc của tôi làm, sau có cần dùng đến chi da thiếu mua giúp làm ngơi, thì tôi rất cảm ơn hạ cố. Còn chừ quý khách ở xa muốn gởi thơ hỏi thăm mua chi cũng giá cả tôi sẵn lòng báo đáp.

Hãng Dầu TRƯƠNG-VĂN-BÈN,

có bán đủ thứ dầu

- Dầu phộng ăn thiết ngon và tốt.
  - Dầu dừa.
  - Dầu xô không có mùi hôi.
  - Dầu mè thơm.
  - Và Dầu bóng giá rẻ để thợ bạc làm.
  - Bánh dầu đèn phộng thiết tốt.
  - Bánh dầu đèn-đĩa.
  - Bánh dầu hột gòn.
  - Bánh dầu hột bông.
  - Bánh dầu dừa để cho heo và bò ăn.
- ĐỒ TỐT VÀ GIÁ RẺ HƠN,**
Khách-trú

Hãng tôi mua dừa khô, dầu phộng, mè, hột gòn, hột bông, hột đu-đu-đu và hột caoutchouc. Mua giá khá hơn các nơi. Xin Lục-châu ai có muốn mua bán với tôi thì xin mời đến nhà hoặc viết thư hỏi thì tôi gởi kiền và san bằng tiếp rước rất trọng thể và trả lời lập tức.

Nay lời: TRƯƠNG-VĂN-BÈN. Hội-đồng quân-hạt, Đường CAO-MÉN, số 40, CHOLON.

CANOT HOI

Hãy lập tức viết thơ thương nghị với

Đề chớ chuyên mau lẹ, Ông Charles BARDON

đề tuần du diên địa

NGƯỜI ĐÓNG TÀU

ở đường Paul Blanchy số 127 SAIGON (Namkỳ)

MỘT CÁI KIỂU THEO LOẠI « POPULAIRE », KÉU LÀ AUTO-GLISSEUR SỐ 620

Chắc chắn đóng kỹ càng giáng đẹp!

giá 1.500 \$ sắp lên

Khoái huợt lạ-làng sạch sẽ. Giá rẻ

Trị bệnh đau gân

Hễ ai mà làm lụng mệt nhọc thái quá, cảm động, buồn rầu nhiều thì đều phải mang lấy chứng bệnh đau gân; mà hệ đau rồi thì đêm nào ngủ được ngủ không được, và chẳng có gì ngụy hiềm cho bằng không ngủ, nhưt là trong các xứ nóng nực là cần phải nghỉ ngơi mới đặng. Không thời mỗi buổi mai thức giấc đều bực rức, không làm gì đặng hết.

Thuốc Neumase là quả một người học sanh cũ của y viện Pasteur thành Paris làm ra. Thuốc này trị chừ các chứng bệnh và nguặng êm thềm lại thêm hồi bộ. Chất thuốc nhẹ-nhàn và không hại đi hết. Người già trẻ đi uống cũng đều đặng.

Có trữ bán khắp trong các tiệm thuốc tốt.

Rượu chác hảo hạng của AUGUSTE MATTEI làm tại bên xứ Corse, đã ngon vô song mà lại ngọt vô cùng. Ai mua thì phải hỏi cho đặng tên AUGUSTE MATTEI. Rượu này nết Đông-dương chỉ có một mình hãng Denis Frères trữ mà thôi.

Thợ khảm đen có hiệu

Thiết khéo mà lại rẻ hơn các chớ.

Kính chùng quý ông dùng khăn đen rỏ; Tôi thiết rành nghề thợ khảm trên 18 năm rồi, nên làm đủ kiểu các thứ khăn nhiều lớp; ít lớp, lớp dày, lớp mỏng, kiểu nào theo kiểu này rất khéo. Như là thứ lớp mỏng từ 7 tới 9-10 lớp, thứ lớp dày từ 4 tới 8 lớp mà thôi. Song có thứ khăn bạch theo kiểu cúp tóc, quý ông muốn kết dính lại một lần liền lên để xuống như dùng nón vậy rất tiện, thì phải đo (contour de tête) máy tác phân và máy lớp dày mỏng xin chỉ rõ trong thơ và chớ mảy ông

ở đặng tôi làm rồi gởi lại tiền sẽ phí tôi chịu mà phải trên 2 khăn.

Khăn đặt có hai giá tùy theo hàng nặng nhẹ: Hàng nhứt, bồng và nhiều Bombay 1 khăn ..... 3\$00 Hàng nhì, bồng và nhiều Bombay 1 khăn ..... 2.50 Còn nhà buôn bán muốn mua số có đủ kiểu xin gởi thơ tôi sẽ định giá cho dễ bán. Cái xin quý ông hãy mua khăn của tôi làm thiết khéo và kỹ càng, chắc lắm, lâu hư mà lại giá rẻ.

Kính cáo NGUYỄN-VĂN-BỨ Thợ khảm đen Số 1 đến Bình-nhâm Laithiêu.

Đòi hàng trần tó

Bấy lâu Tê đã giầy công luyện chế các thứ Trà Việt-Nam ta, có ướp rờng những mùi hoa thơm vàn vãn...Đặt là Kỳ-tâm-Hiền dấu riêng « Trữ-Tim đồ » đặng bằng hộp thiết với gởi lớn gói nhỏ đủ hạng! Hẳn các đấng hào tâm «đoái tượng, mà giúp sản vật Quê hương phát đạt! Mong sao bạn vưng Quốc-bản Việt-Nam! Ai ỏi! san lăm lòng son!! Khéo mà!! H. K. SANH Quản lý và chế tạo Kỳ-tâm-Hiền 61-62 đường Testard và đường Charles Thomson CHOLON Phố góc gần gare xe lửa Cholon-Mỹtho

Cách làm mau té tiền

Viết thư cho hãng Annam, Hào-vinh Công-ty, 146 bis Rue Lefebvre biến giới contre-embourcement (cách tiền trao của Anh nơi nhà dây thép một hộp một trăm vé đầu Essénce de menthe, hiệu LA-tiên, 101 nút trong cái Đồng-đương, giá là mười lăm đồng (15\$00) mà thôi. Về bản lẻ lại cho trong vòng quera lớn một vé hai cái (0\$20) — mỗi vé lời 5 xu, một trăm vé lời 5 đồng bạc, mười hộp lời năm chục, một trăm hộp lời năm trăm đồng bạc!

Viết thư đi, đừng bỏ qua dịp làm té tiền, đồng lăm. Bao đầu lời ít sau 101 nút, bán buôn quen thói, làm giữa chừng bao lâu!

Cho không! Hãy coi cho kỹ. — Kể từ ngày nay một trăm người nào gọi thư đến mà mua đầu trước, hãng Annam Hào-vinh Công-ty sẽ vui lòng gửi cho không một chiếc xà-bông mỹ-xây thật, hiệu ngựa một sừng. (La Licorne), 101 nút trong cái Đồng-đương hay là một vé đầu thơm Essence pour Lotion: Eau de Colo-gae, Quinine, foin coupé để làm đủ một lít các thứ dầu thơm ấy, tùy thích ai muốn thứ nào cũng được!

Hãy viết thư mau đi, đừng bỏ mất cơ hội làm té tiền đồng lăm.

Hãng Annam, Hào-vinh & Co.
146 bis Rue Lefebvre Saigon,
Kinh 46n.

XA-BONG MAT-XAY

Tất bồng các thứ Xa-bông Mat-xay thật bồng trong Nam kỳ mà giá rẻ hơn

Hiệu con chim Ác-là

HAO-VINH Công-ty
(HANG ANNAM)
146 bis, Rue Lefebvre, Saigon
AGENTS EXCLUSIFS

"NAM-PHONG"

MỖI THÁNG XUẤT HÀN-MỘT KÝ
Giá:
Trọn năm: 7.976.000. 4\$00
Bán tháng: 664.666. 2 00
Mỗi số: 58.311. 0 40

XA-BONG MAT-XAY ĐEN

Tất lăm rõ lăm

Hiệu con Rồng

HAO-VINH Công-ty
(HANG ANNAM)
146 bis, Rue Lefebvre, Saigon
AGENTS EXCLUSIFS

SOCIÉTÉ DES TABACS

DE L'INDOCHINE

(Đồng - đương Yên - thảo Công-ty)

Tư-bản: 6.000.000 fr.

Sở chính Công-ty tại PARIS

Sở Cai-thị và nhà công-xưởng tại HANOI

Trại trồng thuốc lá tại KIM-XUYỀN và VĂN-KHE

THUỐC CHU'A VẤN VÀ THUỐC VẤN RÒI

HIỆU

« COQ » (Coi Gà)

Vị ngon - Giá rẻ - Nên hút

VÀ THƯ THUỐC LÁ VẤN RÒI HIỆU

PAGODE (Cái chùa)

Có Một Mình Nhà Nay Có Quyền
MUA MỘT CHO NHÀ ĐỐC SÔNG VÀ LÀM XE MÁY

tại thành SE-Étienne
Mã số 46

M. F. FENEL, CAFFORT Successeur & đường Colima số 36 SAIGON

Có bán SÔNG
ở thị và ở lăm. Bì,
THUỐC, ĐẠN, XE-MÁY, ĐỒNG-HỒ
và đồ NG-TRANG. Đồ ăn tất lại giá rẻ
Lựa-Chọn muốn mua vật chi thì xin đi thư như vậy;
M. F. FENEL, CAFFORT Successeur, 36 rue Colima. — SAIGON

RUỢU THUỐC HIỆU LÀ QUINA GENTIANE

Cửa Thánh-Saint-Paul báo chế. Là một thứ rượu bổ làm cho con người đứng trường thọ. Những người nào muốn đứng trường thọ và chống lại các chứng bệnh như bệnh hoạn chí, thì phải uống thứ rượu Quina Gentiane này mỗi ngày 1 ly nhỏ trước khi ăn cơm.

Thứ rượu bổ này báo chế đã được hơn 100 năm rồi bởi ông Doan-Manuel là thầy thuốc tại Fribourg de Sax-Paolo viện.

Trong cả loài của đầu đảng rú và các chứng bệnh khác nó cho bình dưỡng chất là các chất nóng như thì bay dưỡng nó.

76C6 có trong các tiệm hàng xén

LỜI RAO CÁN KÍP

Hội chánh Agence économique de l'Indochine ở tại 35 rue Frenchet Paris (8e).
Muốn hỏi thăm đều chi cứ đi nói đó.

CIGARETTES DIVA

Thuốc tiêu, hiệu là Cigarettes Diva là thứ thuốc tiêu hay nhất, hút nó thì không khó nh, nó khiến người ăn bình bình, và thuốc này không có những chất độc hại như thuốc khác, khi hút nó thơm tho và ngon lắm.

Mỗi một gói thuốc này có 10 đi một gói bình chấp rất khéo và rất đẹp để người trong nhà gói có đi một gói thuốc này. (Dua-Prince) là một gói thuốc này rất đẹp và ngon, hút nó thì bình bình, hoặc một gói thuốc này là một gói thuốc này rất đẹp và ngon, hút nó thì bình bình.

Như ai dùng những gói thuốc này thì hãy đem tới hãng A. et E. Mazet môn bán thuốc ở đường Paul Blanche, Saigon mà mua được, bằng ai ở xa xa thì đừng quên đi thư đi thư và những gói thuốc này để người đi thư đi thư và những gói thuốc này để người đi thư đi thư.

Có bán trong các tiệm bán đồ tạp vật

Có thứ rượu mạnh Lagan hiệu là BAC-CHUS. một chiếc lư Nam-kỳ lớn thứ nhất, ngon không có thứ rượu nào bằng.
Chỉ một mình hãng Bonis Frères trở mà thôi.

KHOẢN CHẤT THUY

(Nước suối kim loại)

VICHY ÉTAT

PHÁP-QUỐC-TIỀN

VICHY CELESTINS

Có bán nguyên vẹn ở Trại trồng thuốc lá Kim-Xuyến, Bình Phước và nửa ở Trại trồng thuốc lá Văn-Khe, Bình Phước.

VICHY GRANDE-GRILLE trị bệnh đau gan và bình đản.

VICHY HOPITAL trị bệnh thương hàn, trường nhiệt

Này có những gói thuốc này, khi mua phải chỉ cho rằng thứ nước nào mình muốn dùng.

VICHY-ÉTAT BIỂU THỂ

SEL VICHY-ÉTAT là một loại nước khoáng thiên nhiên rất quý mà ra.

PASTILLES VICHY-ÉTAT

COMPRIMÉS VICHY-ÉTAT

hoàn thì để tiêu hóa.
đang để cho mình dọn nước uống (Mĩ-kh-ấn)

Saigon - Imp de l'Union

L'Administrateur Gérant: NGUYỄN-VĂN-CỎA

Certificat de tirage n°
Céon mille et
Saigon le 21 Juin 1920